

Desperta Europa

Dc, 26/11/2014 per Jordi López Camps

[Vita Moleskine](#)

Aquesta podria ser la conclusió de la magnífica intervenció del papa Francesc en el parlament Europeu. El seu missatge era prou clar, Europa ha de sortir de la seva migdiada permanent a fi de recuperar la dignitat de les persones. Hi ha masses problemes polítics, socials, econòmics, culturals i antropològics acumulats perquè les estructures comunitàries estiguin aturades o tinguin poques iniciatives sense saber com sortir de la tranyina procedimental que les paralitza. Penso que el discurs del papa Francesc tindrà una gran transcendència. El Papa parla clar i estableix un camí que pot ajudar a discernir les decisions dels polítics cristians compromesos en la construcció d'Europa. Atesa la transcendència d'aquest discurs, i fent una excepció a la brevetat de la majoria de les meves notes, tot seguit destaco els trets que em semblen més essencials de la intervenció del papa Francesc als parlamentaris europeus.

A l'inici de la seva intervenció el papa ha situat el context: cal pensar Europa des d'una perspectiva més global i d'un món més interconnectat. Aquesta valoració, que és una vacuna contra tot eurocentrisme, demana superar *“la imatge d'una Europa una mica envellida i reduïda, que tendeix a sentir-se menys protagonista en un context que la contempla sovint amb distància, desconfiança i, potser, amb sospita”*. Pel papa Francesc Europa està presonera de les seves pors, atrapada per una imatge d'ella mateixa *“una mica envellida i reduïda, que tendeix a sentir-se menys protagonista en un context que la contempla sovint amb distància, desconfiança i, potser, con sospita”*.

El papa Francesc senyalà que per trencar aquest estat de coses cal tornar a situar en els propis orígens de la Unió Europea on els seus promotors tenien la plena *“confiança en l'home, no tant com a ciutadà o subjecte econòmic, sinó en l'home com a persona dotada d'una dignitat transcendent”*. Per avançar en aquest sentit cal partir de la dignitat i del *sentit de la transcendència*. La dignitat neix de la promoció integral dels drets humans. No es tracta d'una defensa abstracta d'aquests drets, sinó de la seva concreció política, per això el Papa es preguntà *“¿Quina dignitat pot tenir un home o una dona quan és objecte de tota mena de discriminació? ¿Quina dignitat podrà trobar una persona que no té res per menjar o el mínim necessari per viure o, encara pitjor, que no té el treball que li atorga dignitat?”*. Aquesta dignitat, reblà el papa Francesc, *“no pot ser privada arbitràriament per ningú i, menys encara, en benefici d'interessos econòmics”*.

L'exercici d'aquesta dignitat no és un elogi dels drets individuals entesos de forma individualista. Al contrari, es tracta de situar aquesta dignitat lligada *“al context social i antropològic”* perquè l'afirmació dels drets de l'individu estan units *“a un context social, en el qual els seus drets i deures estan connectats als dels altres i al bé comú de la societat mateixa”*. Però el dret de cada persona, afirmà el papa Francesc, *“si no està harmònicament ordenat al bé més gran, acaba per concebre sense limitacions i, consegüentment, es transforma en font de conflictes i de violències”*. D'aquí és després el segon aspecte de la seva reflexió: la necessitat de transcendència. Al parlar de *“la dignitat transcendent de l'home, significa apel·lar a la seva naturalesa, a la seva innata capacitat de distingir el bé del mal, a aquesta brúixola inscrita en els nostres cors i que Déu ha imprès en l'univers creat; significa sobretot mirar a l'home no com un absolut, sinó com un ésser relacional.*

Una de les malalties que veig més esteses avui a Europa és la soledat". A Europa hi ha moltes persones soles, sense vincles amb els altres. La crisi econòmica ha agreujat aquesta situació. La societat està desvinculada.

El papa ha estat contundent al dir que Europa no ha sabut reaccionar davant d'aquesta situació: "des de moltes parts es rep una impressió general de cansament, d'envelliment, d'una Europa dona que ja no és fèrtil ni vivaç. Pel que els grans ideals que han inspirat Europa semblen haver perdut força d'atracció, en favor dels tecnicismes burocràtics de les seves institucions". El papa Francesc ha encertat en la seva diagnosi al considerar que tot això es deu a "alguns estils de vida una mica egoistes, caracteritzats per una opulència insostenible i sovint indiferent respecte al món circumstant, i sobretot als més pobres. Es constata amargament el predomini de les qüestions tècniques i econòmiques al centre del debat polític, en detriment d'una orientació antropològica autèntica. L'ésser humà corre el risc de ser reduït a un mer engranatge d'un mecanisme que el tracta com un simple bé de consum"

Per vèncer aquesta situació, el Papa demanà als parlamentaris europeus que fossin conscients de que "estan cridats també a una gran missió, encara que pugui semblar inútil: preocupar-se de la fragilitat, de la fragilitat dels pobles i de les persones. Tenir cura de la fragilitat vol dir força i tendresa, lluita i fecunditat, enmig d'un model funcionalista i privatitzador que condueix inexorablement a la «cultura del descart». Tenir cura de la fragilitat de les persones i dels pobles significa protegir la memòria i l'esperança; significa fer-se càrrec d'aquest en la seva situació més marginal i angoixant, i ser capaç de dotar-lo de dignitat".

La història d'Europa és una "permanent trobada entre el cel i la terra, on el cel indica l'obertura al transcendent, a Déu, que ha caracteritzat des de sempre l'home europeu, i la terra representa la seva capacitat pràctica i concreta d'afrontar les situacions i els problemes". El futur d'Europa depèn "del redescobriment del nexa vital i inseparable entre aquests dos elements. Una Europa que no és capaç d'obrir-se a la dimensió transcendent de la vida és una Europa que corre el risc de perdre lentament la pròpia ànima i també aquell «esperit humanista» que, no obstant això, estima i defensa". Parlar de l'apertura al transcendent és recordar "el patrimoni que el cristianisme ha deixat en el passat per a la formació cultural del continent" i afirmar "la contribució que pretén donar avui i en el futur per al seu creixement". La insistència per l'aportació específica dels cristians no ha d'interpretar-se com una alteració de la necessària laïcitat que ha de presidir les institucions polítiques europees, sinó una aportació que permet establir uns ideals que poden ser compartits "la pau, la subsidiarietat, la solidaritat recíproca i un humanisme centrat sobre el respecte de la dignitat de la persona".

Per seguir endavant en aquest projecte d'una Europa unida des de la diversitat cal, "no només reconèixer la centralitat de la persona humana, sinó que implica també afavorir les seves qualitats. Es tracta per això d'invertir en ella i en tots els àmbits en els quals els seus talents es formen i donen fruit. El primer àmbit és segurament el de l'educació, a partir de la família" . Al costat de la família hi ha les institucions educatives: les escoles i universitats. "L'educació no pot limitar-se a oferir un conjunt de coneixements tècnics, sinó que ha d'afavorir un procés més complex de creixement de la persona humana en la seva totalitat". Un altre àmbit és l'ecologia i un altre és el treball. Pel papa Francesc afirmà "és hora d'afavorir les polítiques d'ocupació, però cal sobretot tornar a donar dignitat a la feina, garantint també les condicions adequades per al seu desenvolupament". Això

exigeix una altra cultura de treball “que no connecti amb l'explotació de les persones, sinó a garantir, a través del treball, la possibilitat de construir una família i d'educar els fills”.

També és necessari abordar seriosament la qüestió de la migració, “no es pot tolerar que el mar Mediterrani es converteixi en un gran cementiri”. Europa té una gran responsabilitat política migratòria, tan en el control dels fluxos migratoris com que s'adoptin “solucions particularistes del problema, que no tenen en compte la dignitat humana dels immigrants, afavorint el treball esclau i contínues tensions socials”.

En la seva part conclusiva el papa Francesc es dirigí als parlamentaris “a vostès, legisladors, els correspon la tasca de custodiar i fer créixer la identitat europea, de manera que els ciutadans trobin de nou la confiança en les institucions de la Unió i en el projecte de pau i d'amistat en què es fonamenten. Sabent que com més augmenta el poder de l'home, més àmplia és la seva responsabilitat individual i col·lectiva. Els exhort, doncs, a treballar perquè Europa redescobreixi la seva ànima bona”. La funció de l'ànima és la de sostenir el cos perquè és la seva consciència i la memòria històrica. *“I dos mil anys d'història uneixen Europa i al cristianisme. Una història en la qual no han faltat conflictes i errors, també pecats, però sempre animada pel desig de construir per al bé”*.

En el darrer paràgraf de la seva intervenció el papa Francesc demanà amb molta claredat als eurodiputats que assumissin la responsabilitat de *“construir junts l'Europa que no giri al voltant de l'economia, sinó a la sacralitat de la persona humana, dels valors inalienables; l'Europa que abraça amb valentia el seu passat, i miri amb confiança el seu futur per viure plenament i amb esperança el seu present. Ha arribat el moment d'abandonar la idea d'una Europa atemorida i replegada sobre si mateixa, per suscitar i promoure una Europa protagonista, transmissora de ciència, art, música, valors humans i també de fe. L'Europa que contempla el cel i persegueix ideals; l'Europa que mira i defensa i tutela a l'home; l'Europa que camina sobre la terra segura i ferma, preciós punt de referència per a tota la humanitat.”*. Excepcionals paraules del papa Francesc al Parlament Europeu. Aquest discurs serà recordat durant molt de temps.